

de Ovend

STELLINGWARFS TIEDSCHRIFT

51e jaorgaank no. 5 | oktober 2023

Kolofon

De Ovend wdt uitgeven deur de Stichting Stellingwarver Schrieversronte en komt zes keer in et jaor over de heerd bij de leden/ab. In dit blad verschienen bijdregen op et terrein van de Stellingwarver schrieveri'je, taekunde, volkskunde, geschiedenis en taebeweginge.

Redaktie Kjest Herder, Henk Kroese en Attie Nijboer

Buro-redakteur Abel Darwinkel

DTP en omslag BVK grafisch vormgever, Haulerwiek

Drok Printbase, Sunt-Jehannesge

Adres Stichting Stellingwarver Schrieversronte,
Willinge Prinsstraote 10,
8421 PE Berkoop/Oldeberkoop
Till. (0516) 451108

**Eupeningstieden
administraosie** Deensdag t/m donderdag: 9.00 ure tot 16.00 ure
Overleg mit aandere mitwarkers kan alliend nao tillefonische ofspraoke

E-mail info@stellingwarfs.nl

Webstee www.stellingwarfs.nl

Ok te volgen op

Lidm./Ab. € 20,00 in et jaor
Opzeggen kan schriftelik tot ien maand veur et begin van een ni'j jaor

Losse nommers € 4,00

ISSN 0166-7351

D'r mag gien wark uut dit blad overneumen wodden zonder schriftelik goedvienen van de maeker(s).

De Stellingwarver Schrieversronte het per 1 jannewaori 2012 een kulturele ANBI-staotus. Dat betekent dat bij een gift an oonze stichting et bedrag verhoogd wdt mit 25%, tot een maximum van € 1250,00 in et jaor. Giften bin oftrekber, as die meer as 1% van jow inkomen binnen.

INHOOLD

Gerlof Auke Bontekoe

Jannes en Grietje Bosma

Alles begint mit kieken

Prissentaosie Naozoemerlaand

- 2 Henk Kroese**
Et veuroffien

- 4 Carol Klok**
Gerlof Auke Bontekoe;
een bezondere burgemeester

- 8 Johan Veenstra**
In et spoor van Mara Silvius

- 11 Attie Nijboer; Kjest Herder**
Achterof is et mooi wonen (*interview*)

- 14 Henk Bloemhoff**
Over *Theebos* bij Waoteren, *Thij* bij Stienwiek
en *Tbos* bij de Drentse-perfeensiegreens onder
Vleddervene. Een oproep toegelieke

- 19 Willem Jan Teijema**
Ien wolkien (*gedicht*)

- 20 Pieter Jonker**
Alles begint mit kieken

- 25 Van de redaktie**
Appelschester Cees van der Velde schrift boek
over zien diensttied

- 26 Van de redaktie**
Utgifte obliగాosieliening

- 27 Van de redaktie**
Prissentaosie Naozoemerlaand

- 28 Henk Bloemhoff**
Ni'j Nedersaksisch symposium komt d'r an (no. 4):
'Kennisontwikkeling en -verbreiding van de Neder-
saksische tael en literetuur'

- 30 Henk Kroese**
De kri'je en Judas (*verhael*)

- 32 Van de redaktie**
Abonnement

FOTO'S/OFBELINGS

Omslag: ???

- 5 facebook.com/groups/oosterwoldetoen
- 6 bing.com
- 7 geheugenvandrenthe.nl
- 9, 10 Johan Veenstra
- 27 Lenus van der Broek

Et is mooi weer dat ik besluit dit veuroffien buten in de tuun schrieven te gaon. Nao wat henne en weer geschoef, om et scharpste zicht te kriegien op et bieldschaarm en op wa'k type, kan'k los.

Een plak in 't grös onder de appelboom levert et scharpste zicht op. Bange dat d'r een appel van de boom roegelt en op et toetsenbod vaalt, hoef ik niet te wezen: d'r hangt nog mar iene appel an. As die vaalt zal dat spreekwoordelik dan misschien niet veer van de boom wezen, mar neffens de wetten van de netuurkunde en mien inschatting, wel veer genoeg. Zo zit ik even laeter genoeglik in de tuun onder de appelboom te typen.

Achter et huus in de boswal is een grote bonte specht slim reurig. Grif drok doende mit et anleggen van een winterveurraad.

Mit iene appel an de boom zal et dudelik wezen dat wij te maeken hebben mit een minne oogst. Now komt die bij oons haost altied te lane in appeltaarten enzo. Riek an calorieën, hielendal omreden ze ok nog op smaek brocht wodden mit een flinke toefte slagroom.

Een jaor wat minder appels is zo slim nog niet. Aj'm nao de winter vienen da'k ofvalen bin, weten jim hoe dat komt.

Veur et zoveer is wark ik in 'e tuun onder de appelboom, de boom zonder appels eins, eerst nog mar staorig deur an dit veuroffien. In de boswal laot de grote bonte specht him nog de hieltied heuren. Grif dat ie, mit de al anlegde winterveurraad, uut de schroeven is wat de maonden betreft die as d'ran zitten te kommen.

As redaktie hopen we dat jim mit de "winterveurraad" in disse "Ovend", mit de specht in dezelde stemming te lane kommen zullen.

Et is jim lichtkaans opvalen dat de mooie foto op et veurblad niet pries gef't waoras hi'j neumen is. Dat is mit zin gebeur'd: jim meugen raoden waar! Disse foto gef't nog een hint... Et het Attie inspireerd om d'r een gedicht bi'j te schrieven.

Schrief mar gauw naor info@stellingwarfs.nl onder vermelding van: foto augustusnummer Ovend. D'r is een mooie pries an verbunnen!

De foto op et veurblad van de Ovend nummer 4 was neumen an de Scheene in Nij'triene. De pries veur de goeie inzender gaot naor Johannes de Lang uut Ni'jhooitwoolde. De redaksie van de Ovend weenst him vule plezier mit zien boek.

Oonze 'struunder'
Toogde disse keer
Veur een mooie foto
Op et veurblad van de Ovend
Op 'e fiets langs de Kuunder
Hi'j kwam an bi'j een sluus
Mit een biezunder monement
Et verbeelt een greens tussen twie taelen
Zo ston d'r te lezen
'Klaor', docht hi'j dit is 'm!
Hier moe'k wezen!
Nao wat 'shoots'
Toerde oonze fotograaf
Weer staorig op huus an
Wie wet waar dit plak is?
Is disse sluus mit een verhael
Gien vremde, alderdeegst gien onbekende?

Attie Nijboer

Gerlof Auke Bontekoe; een bijzondere burgemeester

De veurige maand was 't 35 jaor leden dat burgemeester Bontekoe van Ooststellingwarf uut de tied raekte. Van de achte burgemeesters die de gemiente de oflopen honderd jaor had, was Bontekoe wel de meest opvalende. As kundige en striedveerdige belangenbehattiger van de gemiente Ooststellingwarf was hi'j in zien gedregingen niet altieden even makkelijk. Dit deur zien somtieden nogal krasse uutspraoken en baozige omgang mit andere meensken.

Gerlof Auke Bontekoe (1900-1988) wodde op 21 februaori 1900 geboren op de Bennemastate in Hardergaryp. Heit Pieter Bontekoe was daor huusarts, mem Janke Koning kwam van Sunt-Annaperochie. Bontekoe wodde nuumd naor zien grootvader Gellef Aukes Bontekoe die laandbouwer was in et Friese Huins.

Al jong burgemeester

Bontekoe volgde de mulo en et gymnasium in Liwwadden en studeerde anslutend rechten in Leiden. In 1924 gong hi'j as meester in de rechten warken op 'e administraosie van de gemiente Wymbritseradeel, laeter Sneek. In Sneek was hi'j ok volontair op de sikterie.

Op 29 juni 1927 wodde mr. Bontekoe op zien 27e jaor ansteld as burgemeester van de Drentse gemiente Sleen. Drie weken laeter trouwde hi'j in Den Haag mit de daor wonende Anolda Gerbranda Hielkema. Zij kwam uut 'n bekende familie van Friese veefokkers van Ouwster Nijjege. Et echtpeer Bontekoe kreeg nao 'n al gauw overleden zeuntien nog vier dochters.

Op 15 maart 1938 wodde Bontekoe burgemeester van Ooststellingwarf, as opvolger van Einte van Douwen. Hij was lid van de Liberaole Staatspartij de Vri'jhiedsbond (LSP, veurleuper van de VVD). Nao de oorlog gong Bontekoe over naor de PvdA. De gemiente Ooststellingwarf, mit 'n oppervlakte van zoe'n 22.000 ha, telde doerentieds 15.600 inwoners. De gemienteraod beston uut vuuftien raodsleden en d'r weren eerst twee, laeter drie wethoolders. Et weren nog de crisisjaoren doe Bontekoe antrad in Ooststellingwarf. Vuuftien percent van de mannelike beroepsbevolking (veural bestaonde uut laandarbeiders) zat zonder wark. D'r heerste meer dan op andere plakken in oons laand grote armoede.

Oorlog moeilike tied

Bij 't uitbreken van de Twiede Wereldoorlog kwam d'r veur Bontekoe as burgemeester en meensk een moeilike tied. Hi'j zee daor laeter zels over dat de oorlog "één voortdurende nachtmerrie" was. Op 24 juli 1944 deuk Bontekoe onder. Eerst nam de wethoolder A.J. van Weperen zien wark over, laeter wodden na ommekeer twee NSB-wethoolders ansteld. Nao 13 april 1945, de daotum dat Ooststellingwarf bevri'd wodde, was net as overal in oons laand et Militair Gezag de baos in de gemiente.

Op 1 mei 1947 kwam Bontekoe weeromme as burgervader. Een minderhied van de gemienteraod was daor op tegen omdat hi'j him in de oorlog te weinig manhaftig opsteld hebben zol. Bontekoe bleef as burgemeester an tot 1 maart 1965 doe hi'j mit

Bontekoe, zien vrouw en dochters mit de hulpen Hilda en Bertha en drie Kannedese soldaoten, rond 1945, in de tuun van de Balhof.

eervol ontslag gong. Bij die gelegenheid wodden 10.000 spelties maekt mit et deur Bontekoe ontwurpen gemientewaopen van Ooststellingwarf. Disse weren te koop veur twie kwatties. Et was de bedoeling dat de inwoners van de gemiente disse draegen zollen op de dag dat de burgemeester ofscheid nam. Of dat ok gebeurde is niet bekend.

Bontekoe zien opvolger was Dr. Tieme Hendrik Oosterwijk, eerder net as zien heit gemientesiktaoris van Ooststellingwarf. De gemiente telde bij 't vertrek van Bontekoe 18.778 inwoners, een dikke 3000 meer as bij zien antreden.

Bontekoe was as burgemeester een kundige en slagveerdige bestuurder. In

zien striedveerdige opkommen veur de gemientebelangen kon hij as petietige warker naor zien mitwarkers nogal ofstaandelik, baozig, lastig en haostig overkommen. As hij op zien fiets in de gemiente op inspektie rondgong gaf hij uut de hoogte kommetaor op wat him niet bevil. An de aandere kaante had hij ok gevuul veur humor en wodde hij 'n 'nochtere romantikus' nuumd.

'Plaetedhuvel' as bi'jnaeme

Onder anvietering van Bontekoe wodde d'r in Ooststellingwarf hiel wat ontwikkeld. Wegen wodden anlegd en de dörpen kregen elektriciteit, waeterleiding en riolering. D'r kwam ni'je woningbouw en 'n begin van industrie, veural in Oosterwoolde. Daor

kwam ok een sociaole warkplaetse, bejaordenhuus (Rikkingahof), ambachtschoele en Riekshogereburgerschoele.

Bontekoe zette him ok in veur meer recreasie in de gemiente, mit naeme in Appelsche. Zo perbeerde hi'j de tillevisietoren die de PTT in et noorden van ons laand wol bouwen in Appelsche te kriegen. Bontekoe zag boven in de toren een mooi restauraant wel zitten. Dan konnen de bezukers alle noordelike perveensies en zels de Waddeneilanden zien. De burgervaoder reisde persoanlik naor Stuttgart in Zuid-Duutslaand of om et restauraant van de daar al bouwde tillevisietoren te bekijken. Et hiele feest gong uiteindelik niet deur. De PTT besleut et bi'jna 300 meter hoge geveerte in Hoogersmilde daele te zetten. In Appelsche zol et ding et vliegverkeer tussen Schiphol en de Skandinavische lanen te vule hinder geven.

Somtieden was Bontekoe zien tied veer veuruut, zoas in zien stried tegen et gebruik van asbestplaeten op boereschuren. Hi'j von dat in 't laandschop niet mooi. Daordeur kreeg hi'j onder et volk wel de bi'jnaeme van 'plaeteduvel'. Mit pattie uutspraoken reup Bontekoe verbaozing en irritasie op. Zo was hi'j tegen et gebruik van et Fries deur de perveensiaole overhied van Frieslaand en veur de appathiedspoletiek in Zuid-Afrika. Twie van zien kiender weren daar naor toe emigreerd en wodden d'r deur heur oolders opzocht. "Men doet er veel voor de Bantoe's" zee Bontekoe as hi'j daar later dialezings over gaf. Hi'j nuumde de gevangenis van Veenhuzen een 'rijksvakantiekolonie' en de Bijstandswet 'onzalig'.

Ontwarper overhiedswaopens
Bontekoe woonde mit zien gezin op De Balhof in Oosterwoolde. Zien vrouw ston heur man bi'j in 't uutoefenen van zien ambt. Zi'j had ok tal eigen bestuursfunkties.

Et deur Bontekoe ontwurpen waopen van Ooststellingwarf.

Nao de oorlog hulp zij bi'j de opvang van Ambonezen op 'e Fochtel. Uut liefhebberije fokte zij Fraanse bulldogs, ze was ok keurmeester bi'j tentoonstellingen van dat honderas en oprichter van de Nederlandse Bulldoggenclub. Heur man zien hobby was 't ontwarpen van gemiente- en waeterschopswaopens. Disse wodden dan deur zien vrouw tekend, zij had een tekenopleiding volgd. Bontekoe was mit zien liefhebberije begonnen omdat de gemiente Sleen nog gien waopen hadde. D'r kwammen daornao nog 25 andere Drentse gemientewaopens en ok tal van waeterschopswaopens. De deur him ontwurpen Drentse starren- en strepenvlagge was de eerste perveensiaole vlagge van oons laand.

Bontekoe was slimme interesseerd in streekgeschiedenis en archeologie. Hi'j was jaorenlang redakteur van de *Nieuwe Drentse Volksalmanak*. In 1946 leut hi'j

Drentsche Kroniek van het Bevrijdingsjaar as speciaole uutgifte daarvan verschiene. Bontekoe was ok lid van et bestuur van de Drents Prehistorische Verieniging. In 1980 schreef hij et boek *Rondom de slag om de Afsluitdijk*, die in mei 1940 plaetsvun. In 1985 verscheen zien aorige boekien *Mijn herinneringen aan Sleen* (1927-1938).

Onderscheidings

Op zijn 50e verjaordag kreeg Bontekoe veur zien heraldische prestaosies van et Drents Genoetschop de titel 'oes Drents waopenmeester'. Bij zien 25- jaorig jubileum in 1963 as burgemeester van Oostellingwarf kreeg hij de erepenning van de gemiente uutrikt deur wethoolder Hendrik Vondeling. In datzelde jaor wodde Bontekoe benuumd tot erelid van de Geitefok van Berkoop. Dit veur zien jaorenlange steun as bescharmheer van de oold-jaorsstunten van de verieniging. Et echtpeer Bontekoe wodde op 'e boerewaegen van de Balhof naor 't hotel-resauraant De Zon reden waar de burgemeester een zulveren eierdoppe an een oranje lint ommehangen kreeg deur veurzitter Gerrit Hof.

Veur zien anvieteren van de gedaachtenis an de Fraanse parachutisten die in april 1945 hulpen Drenthe te bevrijden wodde Bontekoe onderscheiden mit de zulveren eremedalje van de republiek Frankriek. Bij zien ofscheid as burgemeester van Ooststellingwarf in 1965 wodde hij benuumd tot Officier in de Orde van Oranje Nassau. Et jaor daornao kreeg hij de Kulturele Pries van Drenthe.

In 1979 wodde de Mr. G.A. Bontekoepenning sleugen mit et

petret van Bontekoe op de iene kaante en op de aandere tal deur him bedochte waopens. Dit naodat Bontekoe as 150e waopen van 'n laandelike overhiedsinstelling et gemientewaopen van Buren maekt hadde.

Vrouw Bontekoe kreeg bij leven as onderscheiding de zulveren medallie van verdienste van 't Nederlaanse Rooie Kruus.

Levensaende

Oold- burgemeester Bontekoe overleed op 22 september 1988 op De Balhof an een ongeneeslike ziekte. Zien vrouw volgde him een uur laeter in de dood deur een hatverlamming. Et echtpeer wodde onder eerde brocht op ' begreefplak van Lange dieke. De een jaor laeter uut de tied raekte oold-burgemeester Tieme Oosterwijk ligt d'r naost begreven.

Bronnen:

- Archief van de Gemeente Ooststellingwerf, 1930- 1959.
- delpher.nl/geheugenvandrenthe.nl/genealogieonline.nl/www.ooststellingwerf.nl

Bontekoe zien petret op de erepenning veur et 150e waopen dat deur him was ontwurpen.

In et spoor van Mara Silvius

Et is van 't jaor op 'e kop of zestig jaor leden dat Jelle (Brouwer) en ik kammeraoden wodden. Dat was dus in 1963 en we zatten op 'e ulo in Wolvege. Ik dee in dat jaor examen, Jelle een jaor laeter. Hi'j woont now al sund meenskeheugenis mit zien vrouw Gerda in Sneek, mar doe an de Lendediek nommer tiene in Nij'triene. En ien keer Stellingwarver, altied Stellingwarver! Ik kwam daar indertied al op 'e fiets bi'j heur op 'e boerderi'je mit de kop naor de Lende. Neffens mi'j was de Lendediek nog niet iens verhadde in die tied. Alhoewel ik vanzels et alderliefste in Nij'hooltpae wone, is et laandschop daore me slim dierber wodden. Et is dan ok niet verwonderlik dat mien oolde huus in Nij'hooltpae vaeke in mien verhaelen, romans en gedichten veurkomt, mar deurda'k Jelle eertieds kennen leerd hebbe, kommen Lende en Lendediek ok geregeld in mien wark veur. Een peer veurbeelden: in mien roman *Vroeger is veurgoed veurbi'j* woont de moeder van heufdpersoon Arjen Hogeling in een klein arbeidershusien an de Lendediek. Et husien da'k veur ogen hadde, staot d'r nog altied. Aj' in de richting van Sliekenborg rieden, even veurbi'j de ofslag naor Ossenziel. In *Et liek in de Lende* ligt de van kaant maekte Mara Silvius op et zaandstraantien bi'j et Wiede van de Lende. Elke keer a'k daar langesfietse daenk ik: daar lag ze! En dat daenken meerdere lezers van dat boek, dat hebben ze me wel verteld. En et verhael *Morellen* in mien laeste verhaelebundel *Naozoemerlaand* speult in en om et oolde huus van Jelle.

Oonze vrundschoep kwam deur et boek *Désirée* van Annemarie Selinko. Et jaor 1963 he'k indertied veurin et boek schreven. Ik hul doe al ommeraek van geschiedenis en dat is trouwens nooit overgaon. Op et ulo-examen ha'k d'r een tiene veur. Jelle zien moeder las indertied de *Margriet* en daar koj' dat boek vermoedelik veur een schoppelik priesien bi'j kriegien. Dat zo het Jelle dat indertied veur me mitneumen en in et fietsehokke achter de ulo he'k dat van him overneumen. Vandaege-de-dag geven jongen van die leeftied mekeer in fietsehokken vermoedelik hiele aandere dingen. Mar et was zestig jaor leden een kompleet aandere tied en wi'j weren langer naïef as de jeugd van now. *Désirée* Clary (1777-1860) was de dochter van een rieke ziedehaandeler in Marseille die verkering kreeg mit Napoleon Bonaparte en zels een schoffien verloofd mit him was. Die verloving hul trouwens gien staand. Napoleon kreeg gedoente mit Joséphine de Beauharnais en *Désirée* mit Jean Baptiste Bernadotte, een maarschalk van Napoleon. Dat was trouwens gien slechte ruil. Keuning Karl XIII van Zweden benuumde Bernadotte tot zien adoptief zeune en opvolger. Dat zo wodde *Désirée* keuninginne van Zweden. Et Zweedse keuningshuus ligt dus an de oorsprong van oonze vrundschoep. Een fielse-taosiëkaortien van et nog altied regerende Huus Bernadotte zol in wezen niet meer as fesoenlik wezen, mar ze zullen d'r daar in Stockholm wel niet an daenken.

Al meer as dattig jaor gao'we jaors een peer daegen vot. Eerst was dat twie daegen, mar now is et al weer hiel arg lange een midweke. Dan zitten we argens in een husien en huren we daar fietsen of we nemen ze mit achter op 'e auto. Eten koken doen we die daegen nooit. We leven zoe'n weke op kaant en klaore maoltieden uut de supermark en

Et treinstesjon van Wangerooze mit de tekst Kehre wieder op 'e gevel.

van uut eten gaon. Spul hewwe nog nooit had. Al bin d'r vanzels van die kleinigheden die in elke soort relaasie wel veurkommen. Mar mit wat plooiën en gladstriecken is daor wel mit te leven. Ik fietse vule vlotter en vlogger as Jelle dot. Ik fietse deurgaons toch minstens 22 kilemeter in et ure. As ik dat doe en dus gewoon mezels bin, blijft hij al of niet mit opzet achter. Hij zal him niet anpassen, ik moet dat doen. Hij fietst niet hadder as achttien kilemeter in et ure en daor kan bliekber niet van ofweken wodden. Och, dat bin dan van die dingen daor aanderen lichtkaans zomar spul omme kriegen zollen. Veerder kan 'k him altied bellen as d'r wat is en d'r is wel es wat. Zoks is ok wat weerd. Dan neem ie dat staorige fietsen graeg op 'e koop toe. Dat is dan in wezen de praot ok niet weerd.

Al de jaoren deur hewwe et in die vekaansiedaegen over de romans had die ik nog schrievē moeten zol. Dan hawwe et d'r over wat d'r allemaole wel niet gebeuren kon in die verhaelen. Mit een glassien wien, een koppien thee, een poede chips en wat kezekeokies d'r bij op een bijzettaofeltien. Et staot me zo bij dawwe et twintig jaor leden al over een verhael hadden daor we doe et etiket *Et liek in de Lende* al opplakten. Mar we hebben doe ok zegd da'k aenlik eerst nog een autobiografische roman schrievē mos. Dat is dus *Een brogge van glas* wodden dat in 2006 uitgevēn wodde. Et verhael daor we eerst de titel *Et liek in de Lende* opplakt hadden is laeter *Et geheim van de wiend* wodden dat in 2009 uutkwam. De overspeulige iekschelder Jan Bouw uut Nunspeet, die we eerst in de Lende dumpen zollen, is in et boek bedobbed in een gat op 'e Blesdiekiger Heide.

In 2017 zatten we in et appattement *Mona Lisa* in Hohenkirchen in et noorden van Duutslaand. Daor hewwe et d'r over had da'k een thriller schrieven mos. D'r mos een vrouw uut Sneek in veurkommen die vermoord wodden zol. Dat is Mara Silvius wodden, die uut Sneek kwam, mar laeter in Hohenkirchen woonde. Et huus naost oons appattementekompleks is et huus wodden daor Mara woonde. Awwe op oons balkon stonnen, kowwe zo bij'heur in de tuun kieken. Ik hebbe doe alles al neteerd wa'k laeter bij'et schrieven bruken kon. Huus en tuun wo'n in *Et liek in de Lende* sekuur beschreven. En vlakbij' Mara heur huus was 't *Stövchen* daor ze warkte. Daor koj' zok heerlijk eigenmaekt gebak kopen. Mara maekt in et boek ok een fietstocht over et eilaand Wangerooge. Dat is de fietstocht die Jelle en ik op 5 juli 2017 maekt hebben. Wij' fietsten in wezen in et spoor van Mara Silvius. Mit de auto naor Harlesiel en daor op 'e veerboot naor et eilaand. Die hiele fietstocht is in et boek beschreven. De vuurtoren, et stesjon mit et opschrift *Kehre wieder*. Alles klopt percies. As dingen niet kloppen zollen, zol dat mien ere te nao wezen. Jelle en ik kommen ok in de roman veur. Wij' bin netuurlik de beide *anständige Männer* die in *Mona Lisa* uutvanhuzen.

In juni van dit jaor zatten we in et mooie dörpien Ditzum an de Eems in een huus mit de Nedersaksische naeme *Tweede Tohuus*. We hebben et niet meer over romans had die 'k nog schrieven moeten zol. Dat hoefde ok niet, want ik bin niet van plan en schrief nog es een keer een roman. Et wo'n me zo staorigan te grote putten wark en achte liekt me ok mooi zat.

De vuurtoren van Wangerooge.

Achterof is et mooi wonen

Doe Jannes Westerhof, destieds redaktiemitwarker, Grietje Bosma vreug veur de rebriek in de Ovend 'Dit plak dot mi'j wat', hul ze et wat of. Lichtkaans dat de tied d'r doe nog niet riepe veur was. Mettertijd is zij daor wat eers over daenken gaon en dus toogden wij naor Sunnege.

Achterof is et mooi wonen..... en lastig vienen!

Zels Google het muuite om de Pieter Stuyvesantweg 55 in Sunnege te vienen. Niet vremd dat et veur oons ok even zuken is. Dus as wi'j de laene inrieden is et toch nog even speuren. Krek aj' daenken kunnen zollen dat d'r gien huzen meer kommen - de laene liekt veur oons op te holen - maekt et pad een scharpe bochte naor links. Inienend veraandert et bield. Want wi'j rieden, as et waore, een bos in. Op 'e eupen plak - mit zicht op de prachtige stee

- zetten wi'j de auto daele. Wi'j lopen een tuun in die - aj' et typeren willen zollen - jow daenken dot an de tuun van 'an English cottage'. Dan koj' aordig in de buurt, zeg mar. Een betien verscheulen zien wi'j een boerderi'je zoas die veur de ruilverkaveling gangber weren; now de stee van Grietje en Jan Bosma.

Wi'j bin slim benijd hoe zij op dit plak belaand binnen. Vanzels ok over hoe heur leven an now toe verlopen is. Want dat zal d'r grif mit te maeken hebben. Wi'j zitten buten op een noffelik plak in die prachtige tuun rond de stee. En wiels Jan oons een koppien koffie inschinkt mit een groot uutvalen stok alderlekkerst appelgebak, beginnen wi'j oons praotien. De roodbost zit op 'e knieneloop, asof hi'j dudelik maeken wil: 'Ik hool jim in de smiezen. Wat moe'j'm hier aenliks?'

Grietje en Jan hebben wat mit mekeer kregen doe ze op 'e kweekschoele in dezelde klasse zatten. Mar Jan mos - om zo mar te zeggen - nog even geduld hebben; Grietje hadde nog verkering. Mar as Grietje vrij is, het Jan d'r een fietstocht van Jubbega naor Hooltpae veur over om d'r wark van te maeken!

Jan vertelt dat hi'j al wat langer een ogien op Grietje hadde. Zi'j was him al eerder opvalen bi'j et korfballen. Grietje was nefens Jan een allemachtig beste korfbalster. 'Ik kende heur dus al; zij mi'j niet'. Grietje speelt bi'j De Hoeve. Jan komt van de aandere kaante van de Kuunder; uut Jubbega. Hi'j speelt bi'j W(odt) K(wiek). Vanwegens heur grote talent wodt perbeerd Grietje over te haelen om speulen te kommen bi'j WK. Dat gaot lokken! Jan stikt niet onder

stoelen of baanken, dat d'r - wat him angaot - spraoke was van een verburgen agende. Slim spietig dat Grietje een eernstige kni'jeblesure krigt en betied, ze is dan 26, stoppen moet mit korfballen. Dat noodlot het d'r doe goed inhakt, dat kuwe nog wel an Grietje marken. Jan korfbalde tot zien 36ste bi'j WK en laeter nog bi'j Sios. As scheidsrechter is hi'j nog langer deurgaon.

In 1967 trouwen ze as Jan - die in Gorrediek an 'e schoele staot as onderwiezer - een woning anbeuden krigt. Want zollen ze dat anbod ofslaon, dan kon et nog jaoren duren eer ze weer an de beurt weren. Zo bezien 'mossen wi'j trouwen', zegt Jan mit een lachien om 'e mond.

Ze zullen laeter roem 30 jaor in een ni'j-bouwwiek in Wolvege wonen, in de Meulepolle. Daor gruuien heur twee zeunen Theo (1971) en Jos (1976) op. Die bin nog gien 20 as ze uutvliegen naor een aander pat van et laand om te studeren.

Dat was wel even slokken, mar ok wel weer hiel mooi vanzels dat jow kiender warken an heur eigen toekomst, verdudelik Grietje. Butendat hebben ze nog meer as genoeg om hanen om last te kriegen van et 'lege nest syndroom'.

Grietje richt zich, as ze niet meer aktief speulen kan, meer op et bestuurlike vlak en is ok aktief veur de Stellingwarver Schrieversronte.

Verhuzen en opni'j beginnen

Dit plak is - aj' et ofzetten tegen de levensfase waarin Grietje en Jan zitten - aenliks nog niet iens zo lange heur plak. Mar toch onderhaand ok al wel 17 jaor.

Grietje wus al langer van dit huus; Jan niet. Bi'j toeval omdat d'r in disse buurt jaoren daorveur een aander huus te koop ston. Zi'j was hier doe al es even naor toe fietst. 'Wat een prachtig plak', docht zi'j doe al, mar et was niet te koop.

Jaoren laeter - et was meie 2006 - ston

et wel te koop in de kraante. Drekt kieken vanzels! De appel- en perebomen stonnen in de bluui en de maekelaor wees heur op et vri'je zicht op 'e Lende. Doe was ik hielemaol verkocht', zegt Grietje.

Mit naeme Grietje had al langer de weens om butenuut te wonen. Dat zi'j opgruid is op 'e boerderi'je het daor grif mit te maeken. Mar Jan stelde dan altied twee vraogen:

(1): 'Wie zal et wark hier doen?' En (2): 'Zoj hier wel allienig wonen willen?' Et antwoord was nooit positief, dus et wodde nooit wat. Mar as ze daor zo mit de makelaar staon vraagt Jan niet wie et wark doen zal, want ze bin dan ommers beiden klaor mit warken. En die twiede vraoge van eerder het Jan bewust doe niet steld.

Buten was d'r een protte achterstallig onderhoold. Pattie bomen en struken stonnen deun op 'e woning of pal veur de ruten. Die mossen óf kapt óf flink opsnuuid wodden. Binnen was d'r veurnaemelik een protte schilderwark te doen om et wat lochter te maeken.

Al dat geschrip om et te kriegen zoas ze et hebben wollen vunnen ze niet slim. 'Butendat', zegt Grietje, had dit huus ok een therapeutische warking op mi'j'. 'Een soort van opni'j beginnen'.

Daormit doelt ze op verdrietige familie-omstanigheden doedertieds. Dingen die speulen in et leven waordeur aj' wat in de onderwal kommen te zitten, zegt ze'.

Al doende hebben die zo een plakken kregen. Lichtkaans dat de schrieveri'je, ze maekt prachtige gedichten en verhaelen, ok een belangrieke uutlaopkleppe is.

En anders is de netuur wel een belangrieke inspiraasiebron. Heur gedichten en verhaelen warkt ze et liefst in heur boomhuttee uut. Daor hebben heur gedaachten vri'j spel en de ruimte die ze neudig hebben.

Es et ienzem wonen hier? Nee heur is Grietjes repleik. We hadden hier ok al gauw

kunde. We hebben oons d'r votdaoliks bi'j geven. Meensken weten oons hier ok wel te vienen en durven een beroep op oons te doen, want ze weten dawwe alle tied hebben en zoks gaot meerstal gauw rond.

Dan nemen Grietje en Jan oons mit huus in. Et huus is, neffens Grietje, een bonte verzaemeling van alderhaande dingen en stijnen. 'Alles kan hier', zegt ze, 'een allegaartje; eclecticisch numen ze dat.' NB: eklektos is Grieks veur uutkeuzen.

Zo hebben ze alle huusraod vanuut Wolvege mitneumen en kombineerd mit een verzaemeling veurwarpen van vroeger, uut heur en Jans oolderlike huus, en van vekaansies uut vere lanen een plak weten te geven. Allegere dingen mit een verhael zuwwe we mar zeggen.

Een grote hooltkachel nemt een centraol plak in en zorgt winters veur waarme en knusse aovends. Hoolt en leesvoer hebben ze hier genug veur hanen. De bovenverdieping staot tjokvol boeken. En aan de waand pronken de foto's van de kleinkiender. We zien de trots in heur ogen awwe die te zien kriegien.

Eer we weer op huus an gaon, schiet Kjest

nog een peer prachtige foto's van dit bie-zondere plak. Et plak van Grietje en Jan, waoras ze mit hatte en ziel al heur liefde en tied insteken. Want dat vragt et wonen in zoe'n groot huus en hiel roem arf wel van heur. D'r is ommes altied wel wark an de winkel; veural om huus.

Zoas nao de leste storm 'Poly', oflopen juli. Dat hebben ze weten want een peer bomen, waaronder heur geliefde moerbijebom, hebben et lotien legd. Ze mossen zels flink an de bak om et pad weer vrij te maeken naor de butenwereld.

Tja, de charme van et achterof wonen het ok zo zien keerziede. Mar dat ongemak nemen Jan en Grietje graeg op 'e koop toe, want ze kriegien d'r alle daegen zoveul veur weeromme. De rust, de ruimte en de netuur maeken dat ze hier gelokkig en te plak binnen.

Liefst wonen ze hier nog hiel lange... Mar de leeftied komt ok mit gebreken en d'r kan zomar een kink in de kabel kommen. Daor kan Jan over mitpraoten, mar een euperaosie an et hatte, het him weer zo goed as de oolde maekt. Al moet et vertrouwen in et lichem wel weer wat gruuien. Jan is daor zels al wat veerder in. Mar veur Grietje is dat allemaol nog wel wat spannend. Hopelik kun ze nog jaoren op heur stee wonen blieven...de tied zal et leren.

Over *Theebos* bi'j Waoteren, *Thij* bi'j Stienwiek en *Tbos* bi'j de Drentse perveensiegreens onder Vleddervene. Een oproep toegelieke

Op 2 juni dit jaor, de middags, verscheen Veldnaemen van *Stellingwarf diel VIII, Berkoop*. Nao de prissentoesies deur beide auteurs, Wim de Boer en Henk Bloemhoff, wodde d'r netuurlik ok nog wel even wat deurpraot over et ien en aander. 'Van praot komt praot...', ok in dit geval het dat weer blieken daon. Ik hadde een kaortien van westelik Duutslaand en oons Nedersaksisch gebied zien laoten mit plakken d'r op daor et oolde woord *Tie* as veldnaeme of plaknaeme in gebruik west het of nog is. Naor anleiding daarvan nuumde Hans Salverda me een *tie*-voonst die hi'jzels daon hadde in veldnaememateriaol uut Waoteren. Et het blieken daon dat dat een voonst is die bi'j mien *tie*-verhael ansluut. Mar Hans zien Waoterse *tie* was niet verwerkt op et kaortien dat ik zien laoten hadde. Datzelde kaortien is hier nog es opnij te zien as *Kaortien 1*. In dit artikeltien zal ik ingaon op de Waoterse voonst, op et taelig komof van de plaknaeme *Thij* (bi'j Stienwiek) en op nog een extra *tie*-voonst bi'j Vleddervene.

Wat *tie* inhooft

Tie betekent vanooft verzaemelplak, gerechtsstee van de boeren die een gemien-schap vormden en die heur zaeken daor bepraotten, d'r rechtszittings hullen en d'r feesten en festivals orgeniseerden. De Nederlaanse historisch-geograaf H.J. Moerman omschreef et zo: 'De *tie* was de plaats waar de boerrichters de samenkomsten

der bureen leidden'. Moerman citeer ik hier uut Heeroma 1973; zie veur de bronvermeldings an et aende van disse tekst.

Van de *Theebos* onder Waoteren naor *Thij* bi'j Stienwiek

De woordvorm uut Waoteren daor Hans *tie* in zien hadde, is *Theebos*. Inderdaod gong et om een bos, en die was tussen Waoteren en zeg mar *De Kaele Dunen* bi'j Appelsche. Et het blieken daon dat de Drentse veldnaemkundige Jan Wieringa indertied aorig wat veldnaemen uut Waoteren opschreven het, waaronder ok disse *Theebos*. Wieringa zien Drentse veldnaemen bin ok opneumen op een kaorte op de Drentse Hisgis, en ik maekte daor een klein fotogien van. Dat wil zeggen in de vorm van een fragment mit de anduding *De theebos* en mit de omkrietien van dat terrein. Die foto vien ie hier as *Kaortien 2*. Ie zien een stok of wat veldnaemen van Wieringa as et waore 'deurschienen', dat wil zeggen van de kaorte mit zien veldnaemen uut, 'deur' de zonuumde Bonnekaorten.

Now daenk ik dat thee hier in *De theebos* etzelde woord is as *Tie*, mar dan mit krek even een wat aandere klaank as in *tie*. Dat sluut ok an bi'j literetuur over *tie* daor variaanten zoas *tee*, *thee* en *tie* in bepraot wodden. In *Stellingwarfstaelig gebied in Overiessel kuj* etzelde woord weerommenvien in de vorm *Thij*. Dat is de naeme van de bekende buurtschap bi'j Stienwiek,

Kaortien 1. Et Nederduuts-Nedersaksische tie-gebied, verbeeld mit de oranje puntjes. Die staon veur plaknaemen en naemen van terreinen die uut tie of een variaant daarvan bestaan, of die dat tie in een diel van de naeme hebben. De lijn van onderbreuken strepies het op himzels niks mit tie te maeken mar stelt de greenslijn veur van et veurkommen van de ienheidsuutgang -(e)t in de meervooldsvormen van et warkwoord (tegenwoordige tied), tegenover de uutgang -en buten de lijn. Dat -(e)t staot veur een kenmark uut et Ooldsaksisch. Die lijn dot d'r hier op himzels niet vule toe, behalven dan dat et tie-gebied aorig mit dat van -(e)t overienkomt, en zodoende dus mit et gebied van et Ooldsaksisch, aj' -(e)t as een veurnaem kenmark zien willen temeen-sen. Mar tie komt ok westeliker, buten de lijn veur: zo ok Thij bij Stienwiek en zo ok de variaanten uut Waoteren en Vleddervene. En - in Nederlaand - ok noordeliker, benaemens bij Onnen, een aentien onder de stad Grunningen. Et Ooldsaksisch gong wieder as -(e)t, dat he'k ok in inkelde aandere publikaosies nuumd.

Kaortien 2. De theebos bij Waoteren; diel van een groep veldnaeme-optekeninges deur Jan Wieringa

daor neffens Joan Arend Baron de Vos van Steenwijk in een publikaosie van zien haand uut 1831 een 'halfvoltooide sterkte'. De 'sterkte' die de bisschop van Utrecht even naodat de 14de ieuw begonnen was, anleggen leut tegen de Stellingwarvers. Die dat bouwark gauwachtig mit de grond geliek maakt hebben zollen¹, wiels ze daornao veerder trokken naor Vollenhove, om daor et grote kesteel van de bisschop an te valen. Dat het him in 1309 ofspeuld. De baron schreef trouwens *Thije*, dat is een ooldere woordvorm mit een slot-*e* an et aende.

De naeme *Thij(e)* het, zo vaalt wel an te nemen, etzelde komof as *tie* op aandere plakken en et zal dezelde betekenis had hebben. *Tee*, *Thee*, *Thij(e)* en meer zokke vormen wo'n beschouwd as variaanten van etzelde woord *tie*. Een aorige aanvulling die ik hier nog doen kan is dat him in de wereld van *Thij* een veldnaeme *Thijenkaampe* veurdot.²

Tie in et grotere verbaand

Et is interessaant dat et gebied daor de anduding *tie* in gebruik was neffens et eerste kaortien, in grote lijnen overienkomt mit et hiele gebied van et Nedersaksisch / Nederduuts van now, even los zien van et gebied oostelik van de Elbe, want daor gaot et om een laetmiddelieuws keloni-

saosieverhael angaonde de oostelike uutbreiding van et Nederduuts. Zodoende is d'r ok overienkomst mit et gebied van de tael daor et Nedersaksisch / Nederduuts ontstaon is, dat is et gebied van et Ooldsaksisch.³ Now is *Kaortien 1* naotekend van de kaorte mit *tie* die in 1994 publiceerd wodde in een uitvoerige studie van J. Udolph. Feitelik kwam die zien kaorte zels al uut een ooldere, algemien slim wardeerde studie uut 1971 van K. Bischoff. Dat kaortien kuj' gerust op bouwen, risseneert J. Udolph in zien boek. D'r bin, docht him, mar inkelde toevoegings uut te voeren. En in 1973 publiceerde de hooglerer Nedersaksisch van doe, K.H. Heeroma, een artikel over *familienaemen* mit *Thij*, *Tie*, *Tee* enz. as eerste woorddiel, vernumings dus van naemen van terreinen en plakken. 'Die femilienaemen', zegt Heeroma, 'zetten zo niet uitsluitend, dan toch voor het overgrootste deel familienamen voort'. Dat is te lezen op blz. 48 van zien artikel uut 1973. Et percentage van de femilienaemen in Drenthe die mit *Thij*, *tie* enz. beginnen is dan 0,026% zo gefit Heeroma ok an, in Gelderland is et 0,037% en in Overiessel haost 0,33%. Daorbij nuunt hij' ok *Thiebosch*, *Thebelt*, *Tieland*, te vergelieken dus mit et Waaterse *Theebosch*. De dregers van dit soorte femilienaemen zatten, zegt Heeroma - in zien tied gelt dat dan netuurlik - et meeste in oostelik Overiessel.

1) Dat die sterkte in *Thij* west het, een sterkte dus tegen opstaandige Stellingwarvers, wodt deur sommigen betwiefeld. Dat De Vos van Steenwijk et in 1831 veur waor gefit vien ik juist een stark argement veur, want hij' kan et goed weten hebben, die familie woonde herwertsjaoren in de buurt. Now, in verbaand mit dit artikel, kwam in me op dat de bisschop die de sterkte doedertieden bouwen laoten wol, wel een extra goeie reden zien hebben kan om zoks juist onder *Thij* te doen. Et was dan ja uitgerekend op of bij' een plak daor zien tegenstaanders bij' mekeer kwammen veur eigen rechtspraoke en eigen bestuurlike zaeken. Een extra vernedering dus, zoj' zeggen.

2) Die benaeming kwam ik ok tegen in de vorm *Thyencamp*, mar dat dan even zudelik van Assen, in et Leeghavelveld (via Google).

3) Dat hoej' niet vremd te vienen. In de studie van Udolph is nao te gaon (blz. 602 en veerder) dat et veurkommen van *tie* overienkomt mit et gebied van et Ooldsaksisch, hoewel *tie* him toch hier en daor ok wel buten dat veronderstelde gebied veurdee. Dat et in elk geval as Saksisch te beschouwen is kuj' ok beriseneren deur et veurkommen van *tie*-naemen in zudelik Engelaand. De Saksen hebben et daorhenne mitneumen, zo vaalt in vakliteratuur te lezen die ok bij' Udolph anhaeld is (roem om 500 henne). Et Ooldsaksisch ontwikkelde him vanof ongeveer et jaor 500, mar al veur dat jaor moet *tie* in bepaolde Germaanse stammen funktioneerd hebben, zeker bij' de Saksen. Et hoe dan en wat, dat lao'k hier veerder buten beschouwing, et zol vusen te veer voeren.

Tie as benaeming van een vergeerderplak zol in sommige streken wat op 'e achtergrond raekt wezen deur de benaeming (*boer*)*brink*, vertelt Heeroma ok nog in etzelde artikel. Hij zegt ok, over de marke *Rozengarde* (onder Dalfsen, een betien in de midden van de perveensie Overiessel), dat de *brink* daar de markegenoten bij mekeer kwammen op een aander plak lag as de *tie*, daar niks gebeurde. Dat dudet d'r op dat *tie* deur veraanderde rechtsverholings wat op 'e achtergrond raekt is, minder bruukt wodde. Zo zegt Heeroma de hier al eerder nuumde historisch-geograaf Moerman nao.

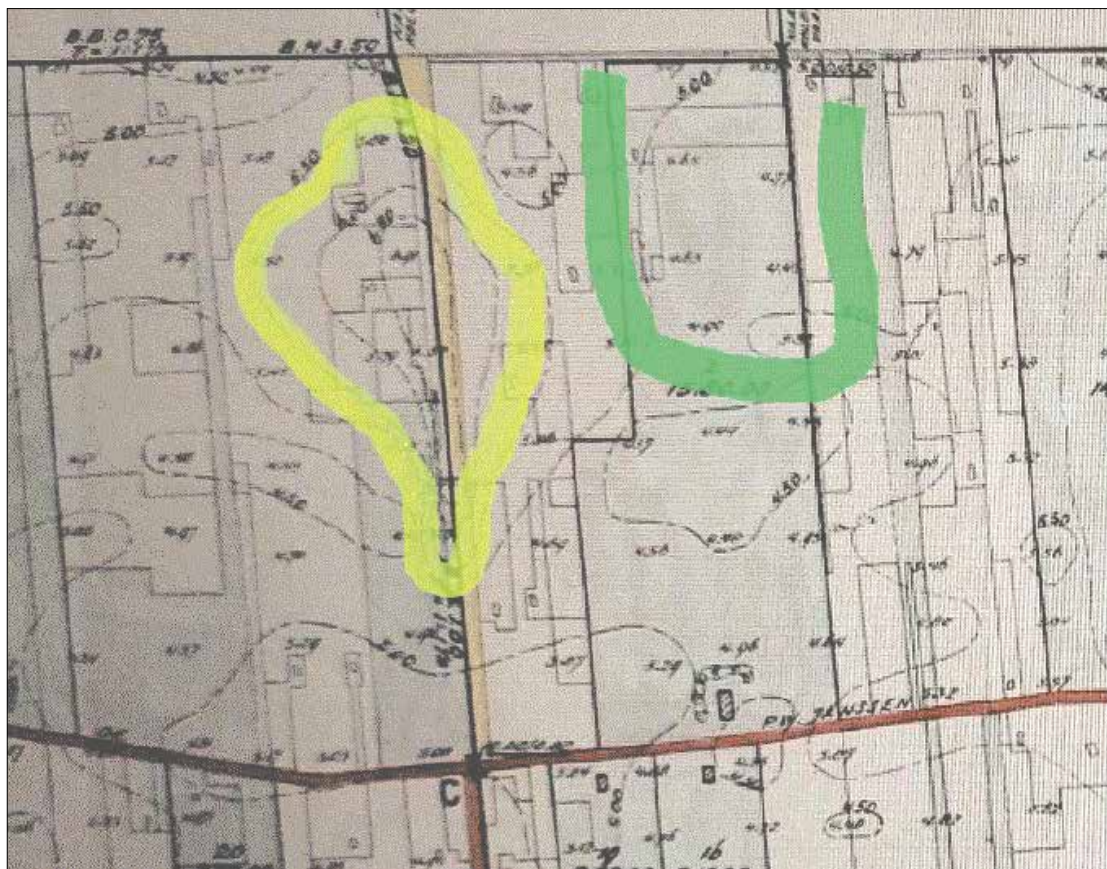
Verrassend *tie* ok op aandere plakken

Om et woord *tie* gaot et mi'j veur oons Nedersaksisch gebied now juist wel even. 'Oons' *Thij* bij Stienwiek mag dan wel op *Kaortien 1* te zien wezen, mar d'r staon mar hiel weinig vermeldings van *tie* uut Drenthe op 'e kaorte. Dat liekt wel wat vreemd. Et kan d'r mit te maeken hebben dat d'r deur onderzokers een hiele poze minder acht sleugen is op wat d'r in Drenthe en ok in Stellingwarf veurkwam. Heeroma nuumt in et al nuumde artikel uut 1973 dat d'r nao Bischoff zien publikaosie van 1971 nog wel es wat meer veldnaemen mit *tie* enz. in Drenthe veur 't locht kommen kunnen. Dat was een veuruutziende blik, want d'r is laeter toch wel meer veldnaememateriaol mit *tie* optekend, deur o.e. Jan Wieringa. Ok uut *Kaortien 2* dot dat dus bliken. En in dezelde jaorgaank van *Driemaandelijke Bladen* daar Heeroma zien familienaemeverhael in publiceerd het, lezen we ok een artikel van G. Smit (1973), mit daarin ok de toponiemen *tijland* (naeme van een terrein) en *tijborg* (naeme van een boerderi'je). Ien en aander is in de buurt van een *tie* bij et Grunninger Haoren, en dan onder Onnen. Dat is zoe'n veertien km van de stad Grunningen, an de zunnekaante dan. Mar zok materiaol ziej' dus nog niet op 'e *tie*-kaorte in de studie van Udolph van

1994, en dus ok niet *Kaortien 1*. Van dat komt *theebos* uut Waoteren as een mooie verrassing, want now hewwe ok een voonst uut Zuudwest-Drenthe, vlak bij oons, tegen et dörpsgebied van Appelsche an. En d'r is nog wat te vertellen.

Nog een mooie voonst: behalven *Theebos* in Waoteren ok nog *Tbos* in Vleddervene.

Zol d'r bij oons in Stellingwarf dan mischien ok nog wat wezen, naost *Thij* bij Stienwiek in Noordwest-Overiessel en naost et Waoterse *Theebos*? Et veldnaememateriaol dat we hebben een betien in gedaachten nemende, kon ik daar zo toch niet op kommen. Mar iene biezondere anwizing hewwe toch wel, mit daank weer an Hans Salverda. Et gaot om nog een terrein dat nog krek in Drenthe ligt mar wel haost of hielemaol tegen de greens mit West-Stellingwarf an. Dat is dan bij Vleddervene. Dat terrein ha'k op *Kaortien 3* eerst uutzet mit een dikke, lochtiggele lijn. De bekende Jan Wapstraweg (donkergeel) lopt deur dat gebied. Et is een naor verholing hoog terrein en we hadden as eerste indrok dat et om dat gebied gaot, dat daar vanouds bekend ston as... *Tbos*. Inderdaad, zo was et speld deur een infermaant die et al weer langer leden opgeven hadde an Hans Salverda. Mar wisse wel wodde d'r *Theebos* zegd, zo is nog niet lange leden deur inkelde infermaanten angeven, en et was as zodaonig ok bekend bij een eerdere bezitter van een boerderi'je in et *Theebos*-gebied, een eigener die in Noordwoolde woonde. Ok was *Theebos* bij een laetere bewoner van die boerderi'je bekend. En 'infermaosie naoderhaand' leerde ok dat et terrein van de *Theebos* een 600 m oosteliker zocht wodden moet as et gebied in lochtiggeel. Dat is in de omgeving die mit een grune lijn angeven is op *Kaortien 3*. Et gaot dan niet om alleinig een klein stok terrein van de boerderi'je van de eerdere Noordwooldiger eigener en zien opvolger, mar om groter terrein.

Kaartien 3. Et gebied Tbos onder Vleddervene. De rooie strepe overdwas stelt de P.W. Jansenlaan veur. Eerst hawwe docht dat et om et gebied gaot dat we in geel angeven hebben, mar laeter vernammen we dat et om gebied gaot dat we mit gruen markt hebben. Dit kaortien is een fragment van een kaorte uut de jaoren dattig, mit et kavelpetron van veur WO II dus. In de jaoren vuuftig weren d'r herkavelings.

Et is trouwens wel wat eigenaorig dat dit *thee* = *tie* hielemaole an de raand van et oolde dörpsgebied van Vledder te vienen is. As et temeensen echt zo is dat dit *thee* inderdaod op een oold terrein slat daar ooit rechtspreuken wodde. Misschien hadde et ooit een funktie veur Vledder, Noordwoolde en Buil? Ooit splisten Buil en Noordwoolde heur van Drenthe of, krek as een groepien aandere dörpen, al veur 1328...

Veur aorighied nog even een kleine ziedsprong: de Jan Wapstraweg daore hiette eerder *Liemwiek*, plaetselik *Leemwiek*. Want d'r lag eerder een wiek van die nae-

me die een funktie hadde bij de vervening. Bij et uutgreven was d'r een boel liem naor boven kommen, dat zodoende. De anduding Leemwiek wodde naoderhaand vervongen deur de naeme *Jan Wapstraweg*. Dat kwam omdat Wapstra vergees de grond beschikber stelde om et pad an te leggen.

Naor een anpaste *tie*-kaorte (?), en... een oproep

Om 'mien' *tie*-kaorte (*Kaartien 1*) ok veur Stellingwarf en omgeving nog es goed tegen et locht te hopen en as et kan an te vullen, doe ik, ok op suggestie van Hans

Salverda, een oproep. Wie van jim lezers is misschien ok wel es een veldnaeme mit *tee*, *thee* of *tie* tegenkommen in Stellingwarf of omgeving? De Stellingwarver veldnaemeboeken die d'r an now toe binnen, laoten donkt mij gien veurbeeld zien, mar uut dörpen daor nog gien veldnaemeboeken van binnen zol tie nog wel es opduken kunnen. Et zol mooi wezen a'k zokke naemen dan ok mitnemen kan in een verni'jde, zeg mar een anvalde *tie*-kaorte. Lezers uut Drenthe die zokke naemen nog andregen kunnen uut heur perveensie nuug ik liekegoed, en zo ok, netuurlik, lezers uut de wereld van Stienwiekerlaand. En al hielemaole ok lezers die een baand mit De Veluwe hebben, want ok daoreweg is et tal tie-vermeldings an now toe dunne. Meer info over *Theebos* onder Vleddervene is netuurlik ok welkom. Mit dank in et veuren.

Kotte verantwoording van de bronnen.

Kaortien 1 is opneumen onder eren in mien boek *Heliand in 't Stellingwarfs* (2022); et is baseerd op krek zoks in J. Udolph zien *Namenkundliche Studien zum Germanenproblem*. Berlien: Walter de Gruyter (1994). Udolph maekte zien kaorte op basis van wark van K. Bischoff uut 1971: *Der Tie* (Abhandl. d. Geistes- u. Sozialwiss. Kl. der Akad. d. Wiss. und der Lit. Mainz, Jg. 1971, Nr. 9). Mit K.H. Heeroma zien artikel doel ik op 'Familienamen in Overijssel (4), Namen met tij e.d.', in *Driemaandelijkse Bladen XXV* (1973): 48-58. G. Smit zien artikel over Onnen hiet 'Over de historische geografie van Onnen' en staot in *Driemaandelijkse Bladen XXV* (1973): 81-104. Et Waoterse *theebos* neeterde Hans Salverda eerder al in de vorm *Thiebosch* in zien boek *Groot Wateren: een oasse van weldaad*. Waoteren, 2020: eigen beheer (blz. 28). Over de *Jan Wapstraweg* en de *Theebos* in die omgeving kregen we info van de historische verieninge van Vledder en de warkgroep Boschoord.

ien wolkien

boven de nog hiete thee

dat oplost in de tied

of beter, een wolkien aosem

op een koolde zundagmorgen

boven de lanen, wit van de riep

de zonne schient schruten

zonder waarmte zonder kracht

zonder kwaad

in 'e veerte op de velden twie renen

iene kiek hiel evenpies op

voegels bin stille, hebben gien nosie

ien wolkien an de lucht

drieft almar veerder

langzeman

verdwiene wij

saemen in de tied

sommige daegen bin hiel aorig

Willem Jan Teijema

Alles begint mit kieken

De in Appelsche geboren en getogen keunstschilder Sierd Geertsma (1896-1985) is tot halverwege de jaoren zestig de ienigste beroepskeunstener in de gemiente Oost-Stellingwarf. In 1977 besluit Sierd Geertsma dat zien ateliernaolaotenschap naar et museum in Drachten moet, naodat et Fries Museum in Liwwadden al een mooie collectie wark van de Appelschaster schilder in huus het. Et Fries Museum krigt dus al eerder tachtig warken van him. Mar et kontakt tussen dat museum en de keunstener stoekt.

In et laeste van 2022 schinkt de gemiente Oost-Stellingwarf vier warken van Sierd Geertsma an de Stichting Nobilis op De Fochtel. In 2021 geft die Stichting et boek *Sierd Geertsma in stilte gewerkt* uut, mar de schrievers van et boek hebben d'r dan nog gien weet van welke warken in et bezit van de gemiente binnen. Veur de lezers van *De Ovend* een primeur: veur et eerst wo'n de vier warken publiceerd, die now in een vaaste opstelling in et centrum veur prentkeunst op De Fochtel te zien binnen. Over Geertsma bin an now toe drie flinke boeken verschenen, mar disse vier warken staon d'r niet in. Vier warken die aenlik ok vier belangrieke thema's uut et wark van Geertsma verbelen. Veerderop lezen jim daor meer over. Ien thema mist nog: de poddestoelen. En laot de gemiente daor now toch ok nog een schilder'i'je van hebben, mar zollen ze die dan niet kwiet willen? Et is te hopen van wel. En dan hebben we et iens nog niet over dat schitterende schilder'i'je van een boerder'i'je in Raevenswoold. De gemiente koopt et twie jaor nao de dood van Geertsma in 1987 veur 1.500 gulden van keunsthandel Renée

Smithuis in Bakkum. Gemienteraodslid Vrouw Bakker van Appelsche vint et vusen te duur. Veur zoe'n bedrag koj' wel vule meer keunst kopen, zo staot te lezen in de kraanten. In de kraanten in 1987 staot ok dat ik as raodslid gien inkelde muuite mit de vraogpries van dit schilder'i'je heb. Vandaege-de-dag daenke ik daor trouwes nog krek zo over. Alliend De Fochtel zol nog een mooier plak wezen as Oosterwoolde, want dan kun d'r meer meensken van genieten. En misschien nog een beter plan: richt iene van de vergeerderruumes in et gemientehuus in as Sierd Geertsma-kaemer. Stichting Nobilis wil vaast-en-zeker al heur wark in bruuklien geven. Kan dat niet, dan komt d'r lichtkaans nao de verbouwing en et onderhoud van et gebouw van de Schrieversonte ruimte vrij om daor ommedaenken te geven an et wark van de Grote Drie uut et interbellum en van nao de oorlog: Sierd Geertsma, Dirk Kerst Koopmans en Johannes Mulders.

Sierd Geertsma

De pake van Sierd Geertsma, Geert Tjeerds Geertsma, komt nao zien trouwen naar Appelsche om d'r huusschilder te wodden. Sierd zien heit, Tjeerd Geerts Geertsma, is de opvolger van de schilderzaeke. Tjeerd en zien Wietske kriegen twaelf kiender. Op 16 juli 1896 is Sierd Geertsma geboren mit een ofwieking an zien hanen en voeten. Mar as kiend wodt hi'j niet ontzien. Hi'j het tekentalent en krigt nao de legere schoele nog tekenles van meester Jan Okkinga, die him helpt om in 1913 een opleidingsplak te kriegen an de Academie Minerva in Grunningen. Nao zien opleiding warkt hi'j in de wereld van de reclame. In oons laand is dat in die tied een hiele ni'je wereld. Hi'j is ok

Sierd Geertsma, *Jeneverbes*, pastel, z.j., 460 x 620 mm.

een goeie lithograaf en sjouwt ondaanks zien beparkings mit zwaore lithostienen. In 1923 komt hij weeromme naor Appelsche, waar zien heit drie jaor laeter wegraekt. D'r wodt in 1931 een nij huus zet an de Broggelaene, daor as Sierd mit zien mem en drie nog thuswonnende kiender heur intrek nemen. In 1939 raekt de mem van Sierd uut de tied en in 1943 vertrekt zuster Anna naor Kortehemmen. Sund dat jaor woont hij daor alliend. De familie, die in de buurt woont, is veur him slim belangriek en die helpen him waor as dat neudig is. Sierd Geertsma leeft sober, mar leeft veur zien keunst. Bij leven verkocht hij meer as twiehonderd warken. Pogings om een permanent plak te vienen veur zien wark in Appelsche of in Oosterwoolde bin keer op keer strand omreden de gemiente daor gien heil in zag. In 1983 verhuust Geertsma naor et verzorgingshuus Sinnehiem in

Haulerwiek, waor as hij op 21 oktober 1985 wegraekt.

In de kunde

In 1981 kom ik as heufdmitwarker van de Stellingwarver Schrieversronte in de kunde mit schilder Sierd Geertsma, die dan nog an de Broggelaene in Appelsche woont. In dat jaor wodt hij 85. De Schrieversronte wil him eren mit de uutgifte van een kelinder van zien wark in zwat-wit. Geertsma wil mitwarken want eerder gaf hij ok al toestemming wark van him te bruken veur de omslaegen van *De oolde pook* en van *Klaeterjaegers*, boeken van zien kammeraad Hendrik Johannes Bergveld. De kelinder in een oplaoge van 700 stoks, vligt de deure uut. Verscheiden keer reis ik henne-en-weer tussen Broggelaene 24 in Appelsche en drokkeri'je Van der Meer op et Oost van Oosterwoolde, want d'r moeten eerst nog

hiel wat drokproeven kommen veurdat Sierd Geertsma echt tevreden is over et pepier en de ink. De eerste keer da'k an huus komme in Appelsche nemt hi'j me van de keuken uut mit naor de veurkaemer, die behalven een divan allieend schilderijen van zien haand zien lat. Et keukentien bestaot uut een klein vierkaant taofeltien en twie biezematten stoelen. Nao de kaemer ma'k mit naor boven waar hi'j et atelier het mit et uutzicht richting Oosterwoolde. Dat atelier is prachtig, onder een bescheuten dak, waar as hi'j rekkies het mit potties mit verschillende soorten zaand. Dat zaand bruukt hi'j veur et maeken van zien zaand-schilderijen. Geertsma vertelt me over zien wark. Wat een veurrecht dat ik dit as jongkerel mitmaeken mag: een atelierbezuuk. Ik stel him in et keukentien een domme vraoge, daar as hi'j doende is ni'j wark

te maeken mit viltstiften, viltstiften zoas schoelekiender die ok bruken: 'Geertsma dat is toch gien materiaol veur een keunstener, viltstiften?' Zien bescheid: 'Ja, dat is zok stug materiaol, daar wil ik de baos over wodden.' Zo tekent hi'j ok op vinyl-behang, daar as hi'j in de petronen sowieso al meenskefiguren of koppen zicht.

Op 16 oktober 1981 wodt de kelinder bi'j Harm Hulst (bi'j de brogge) in Appelsche prissenteeert. Sierd Geertsma krigt et eerste exemplaor uut hanen van Ada Bergveld-Gorter. Nao de jaarlikse sutelaktie van de Schrieversronte is de kelinder uutverkocht. Die aktie gong dat jaor ok huus-anhuus in Appelsche. D'r volgt een tentoonstelling in de Meulehoeve, die holen wodt van 7 jannewaori tot en mit 23 jannewaori 1982 mit bruuklienen uut et museum in

Sierd Geertsma, Duinlandschap (Appelscha), zwart en kleurd kriet, z.j.

Drachten. De tentoonstellingsruimte in De Meulehoeve wodt beheerd deur de Culturele Raod van Ooststellingwarf. Albert Jager, de bekende winkelier (op Et Oost) uut Oosterwoolde is de vaaste suppoost.

Schinkings

De Stichting Nobilis het al eerder wark van Geertsma in hanen kregen. Een belangrieke schinking mit meerdere warken is ofkomstig van Henk Aldershof uut Berkoop, die vroeger naost Geertsma woond het. Opmerkelijk is et dat die warken veur een pat eerder diel utmaakt hebben van de collectie van Gosse Sierksma. Sierksma is de conservator van et museum in Drachten, die Geertsma d'r van overtuugt dat Drachten et beste plak veur zien wark is. D'r ontstaot een vrundschoep tussen beide mannen en Sierksma, die zels privé een belangrieke keunstcollectie het, verwarft veur himzels ok wark van Geertsma. Wonderlik dat juist dat wark niet naor Museum Drachten gaon is. Nao de dood van Sierksma het de familie et wark te gelde maekt.

Al eerder het Stichting Nobilis van Erna Plenter van Museums Vledder de originele Geertsma-litho kregen van het bekende affiche *Appelscha. Het ideale vacantie-oord*. De Fochtel vint ze een nog beter plak veur dat wark as Vledder. Stichting Nobilis is al eerder in bezit kommen van een stokmenig hooltsneden van Geertsma.

Vier warken die de gemiente Stellingwarf Oostaende in vertrouwen an Stichting Nobilis geven het, vormen toevalligerwieze een aorige dwasdeursnee van zien wark. Vier belangrieke thema's kommen op de bodden. In et veurste plak de kriettekening *Duinlandschap (Appelscha)*. *Duinlandschap* daormit doelt Geertsma op de Kaele Dunen bij Appelsche. Geertsma moet zien broggien verdienen mit et maeken van keunst. Gelokkig is Appelsche een toeristisch oord en tal van meensken geven bij

een biezonder gelegenhied de opdracht om een schilderijje te maeken, mar ok komt d'r alderhaande volk an de deure om wark te kopen. Toeristen mar ook meensken uut de buurt. Dit wark *Duinlandschap* dreegt op de achterkaante een stempel mit de tekst *Dienst voor Sociale Zaken Ooststellingwerf*. In de jaoren vieftig het Geertsma op anraoden van zien bruur Anne, die dan an de Meuleveldweg in Oosterwoolde woont en schilder is bij de gemiente Oost-Stellingwarf, gebruik maekt van een regeling veur keunsteners. Een veurloper van de BKR. De gemiente en et riek zuken in die tied wark van keunsteners uut en dan kriegen zij een financiële vergoeding. Dat het niet zo lange duurd, want Sierd Geertsma krigt et nocht d'r gauw van of. 'De gemiente zuukt de hieltied de mooiste dingen van mi' uut. Ik hool d'r mit op. Ik wil eigen baos blieven,' zo is de opvatting van Geertsma. Bruur Anne vint dat slim spietig, want hij is een veurstaander van een meer riegelmaotig inkomen veur zien bruur. Ok as d'r meensken an de Broggelaene verschienen om wark te kopen, dan zet Sierd Geertsma et wark klaor daor as de kopers uut kiezen kunnen. Alderhaande wark hoolt hi' veur him zels, dat gaot de deure niet uut!

Een twiede wark is de pastel *Jeneverbes*. Dat is een onderwarp daj' ok hiele vaeke bij de keunstener tegenkommen. Sierd Geertsma het ok oge veur dörpsfiguren en veur de sociaole geschiedenis van Appelsche. Aarmoede en draankmisbruuk verbeelt hi' in zien wark. Et eulievarfschilderij Steven en Ant is daor een mooi veurbeeld van. Dan is d'r een vierde wark Onraad, maekt mit waskriet en pastel. In de keunstwereld numen ze dat gemengde techniek. Onraad staot aenlik veur al dat raodselachtige wark dat Sierd Geertsma maekt het. Somstieden alderdeegst griezelig. Allemaole voegels, die in een bos deurmekaander henne krioelen. Kiender-

Sierd Geertsma, Onraad, waskriet en pastel, 1956, 335 x 450 mm.

koppies. Meenskefefiguren. Et gekke is aj' naor dat wonderbaarlike wark kieken, ziej' de hiel tied meer voegels, kienderkoppies of meenskefefiguren. Op de achterkaante zit een stikker Dienst voor 's Rijks Kunstvoorwerpen 's-Gravenhage en daoronder staot In beheer overgenomen van de Dienst, 1956.

Toekomst

Gelokkig dat in Museum Drachten in een lange riegel van jaoren d'r altied ommedaenken west het veur et wark van Sierd Geertsma. Paulo Martina, de vroegere museumdirecteur, schriift een boek mit as titel *Sierd Geertsma. Van Gogh van Friesland*. Al was et kleurgebruuk van de keunstsjilder Sierd Geertsma biezunder en al was hij veulziedig in zien technieken en onderwarpen, mar om him te vergelieken mit Van Gogh dat is een betien geveerlik. Netuurlik is Sierd Geertsma in zien tied een hiel eigenzinnig keunstener. Niet de man van allieid mar mooie plaeties.

In 1996 wodt deur de familie de Stichting Leven en werk beeldend kunstenaar Sierd Geertsma opricht. In 25 jaor tied brengen ze nog een hiele protte wark van heur biezondere omke bij mekaander. De Stichting

schinkt alles an et museum in Drachten. Et zol mooi wezen as een wat groter museum buten Friesland es een tentoonstelling over Geertsma organiseren wil. Toegeliektied vaalt d'r nog van alles te onderzeken en te documenteren over him. Veur mi'j is et een veurrecht dat ik in 2021 mitwarken moch an et ni'je boek over Sierd Geertsma en dat ik dat boek uutgeven moch. Et wark van Sierd Geertsma verdient et dat we d'r mitmekaander in Stellingwarf ommedaenken veur hollen.

Meer lezen:

Peter Karstkarel, *Sierd Geertsma* (1896-1985), Drachten-Gersloot, 1999.

Paulo Martina, *Sierd Geertsma. Van Gogh van Friesland*, Drachten, 2012.

Pieter Jonker, Carol Jan Klok en Peter kooij, *Sierd Geertsma in stilte gewerkt*, 2021.

Sierd Geertsma, Steven en Ant, eulievarfschilderij'e, z.j., 363 x 313 mm.

Appelscheester Cees van der Velde schrift boek over zien diensttied

Cees van der Velde woont al jaoren in Appelsche, mar is opgruud op d'Olde Smilde (Hoogersmilde). In 1984 mos hij in militaire dienst en dat leek him hielemaole niks toe. Daor kreeg hij geliek in. Al zowat veertig jaor daenkt hij geregeld weeromme an die diensttied en now hij zowat zestig wodt, wodde et tied om zien herinnerings op te schrieven. In *Appèl jongelui* beschrift Cees hoe hij him

deur de veertien maond militaire dienst hennesleugen het. In et boek wodden komische en serieuze veurvallen beschreven en de verteltoon is zo natuurluk daj' bij et lezen haoste et gevuul hebben dat Cees naost jow zit te praoten.

Et boek is schreven in de tael van d'Olde Smilde. Pattie meensken numen dat Stellingwarfs, eren numen et West-Dreints en Smildegers numen et Smildegers. Et boek is daorom uitgeven deur de Schrieversronte in saemenwarking mit et Dreense Huus van de Taol. Op verzuuk van de schriever is in *Appèl jongelui* de Draentse spelling van et Smildegers gebruikt. Et boek is te koop in de boekwinkel en via de webstee: www.stellingwarfs.nl

Hieronder een heufdstok uut et boek:

Carbid

's Maendags, nao 't weekend thuus, kwaam Jan anzetten met een zakkie carbid. Ik kende dat spul wel van old en nei, van 't carbidschieten. Maor wat as Jan dermet

wol, dat wus ik niet. Volgens Jan kuj lachen aj dat spul in de wc gooiden en dan deurspuulden. Ik ware daor nog niet zo zeker van, maor Jan har daor ervaring met zee hij. Nou, prima dan, laow 't maor doen. Nou, wij hebt lachen. Wij hebt 't spul beneden deur de wc spuuld. Binnen 't ure zaten wij in een verschrikkelijke staank te kienen, 't leek wel as der een emmer met verrotte eier

leeggoid was. 't Beroerde was dat de wc's op de hoogste verdiepings in 't gebouw begunden te borreln en daor stunk 't nog 't mieste, precies waor wij zaten. Dat gas van 't carbid wol natuurluk naor boven. Wij hadden oonszelf mooi in de staank zet. Achteraf was 't toch niet zoe'n goed idee van Jan. Hij har op wat hiel aans rekend, hij daacht dat der nao een poosie een mooie fontein uut de wc's zol kommen. Der kwaam een sergeant langs om ies te kienen hoe 't gung bij oons. Hij keek vrend en trök ies met zien neuze. 'Wat hebt jullie toch eten?' vreug hij. Wij zeden dat die staank der nao 't weekend iniens was en dat wij ok niet wussen waor 't vandaon kwaam. Prompt stuurde hij een mannegie langs om ies te kienen wat der an de haand was. Dit was een burger in dienst van defensie. Der zaten daor een paer van op de kazerne en die hadden vaeke een leven as een luus op een zeer heufd, die hoefden niet zoeveule te doen. Hij har direct deur wat der gebeurd was maor dee net as hij onneuzel was. Wij preuten wat met hum en vunden

de afleiding wel mooi, zo was oonze actie dus toch niet veur niks west. Wij vertelden hum hoelange as wij daar al zaten, ikke zoe'n drie weken en Jan een dikke weke. Hij keek alles nao, spuulde de wc's een paer keer deur en luusterde en keek dan of hij ok wat vremds zaag of heurde. Nao een uurtie zee hij dat der niks an de haand was en dat de staank nao een dag of wat wel over zol wezen. Toen hij vort wol gaon,

draaide hij zich bij de deure omme en zee: 'Aj nog ies weer carbid in de afvoer gooien wilt, doe dat dan in 't gebouw hiernaost. Die stiet leeg. Dan zit ie zelf teminste niet zo in de staank.' Hij gung lachend weg en leut oons beteuterd achter. Wij hadden oonszelf mooi in de staank zet, letterlijk en figuurlijk.

Van de redaktie

Uutgifte obligaosieliening

Doe mit an oonze aktie en help oons as Stichting Stellingwarver Schrieversronte mit de centeraosie van de verbouwing/renovaosie van et monementale kantoorgebouw an de Willinge Prinsstraote 10 in Berkoop.

Mit oons plan 'Van Bank tot Bruisplek' wodt et gebouw duurzaam. Ok komt d'r een mooie exepisieruumte en een bibliotheek in et gebouw. Oons archief blijft goed beweerd op disse plak. Ok bin d'r aandere gebruikers in oons vernijjde gebouw, waordeur de expletaosie op odder is. Op disse wieze blijft et mooie gebouw van de Schrieversronte veur de Stellingwarver gemien-schap beholen!

Mit de financiering van de verbouwing/renovaosie bin wi'j al een hiel aende, mar wi'j missen nog een bedrag van € 100.000. Dat is nog zo'n 16 % van de bouwsom.

Doe mit

Deur uutgifte van duzend (1000) obligao-sies van € 100,00 hopen wi'j oons doel te berieken. Kom in aktie, help oons, doe mit

en schrief jow in met hulpe van oons deel-nameformelier.

Dielnameformelier

Het dielnameformelier, inschrijving, de uitleg en et riegelment bin beschikbaar en kun jim opvraogen deur een e-mailtien te sturen an: hennie@stellingwarfs.nl mit daorin jow naeme en et bedrag waorveur aj' obligaosies kopen willen. Dielname an disse liening staot open veur leden en niet-leden. Ok is inschrijving meugelik deur rechtspersonen.

Slutingsdaotum

De inschriever moet zorgen dat et diel-nameformelier hielemaole invuld veur de slutingsdaotum van de inschrijving, **uterlik 31 december 2023**, in et bezit is van et bestuur van de Stichting.

Samenvatting obligatielening:

Belangrijkste kenmerken van de lening
Streefbedrag: € 100.000,--
Bedrag per obligatie: € 100, --
Looptijd maximaai: 25 jaar
Inschrijving: uiterlijk 31 december 2023
Stortingsdatum: 5 januari 2024
Uitgiftedatum: 15 januari 2024
Uitgifteprijs: 100% van de nominale waarde
Minimale aflossing: € 4.000, -- per jaar
middels uitloting v/d hoofdsom
Eerste uitloting: 31 december 2028

Prissentaoisie Naozoemerlaand

De verhaalebundel *Naozoemerlaand*, et ni'je boek van Johan Veenstra, is vrijdagaovend 14 juli prissentead in mfc De Ni'je Stienze in Ni'jhooltpae. Johan Veenstra las zels twie verhaelen uut zien ni'je boek veur. De meziek wodde verzorgd deur de Friese zangeres Grytsje Kingma uut Suntjehannesge. Grytsje had twie lieties speciaal veur Johan schreven. Een Friese tekst op *Danny boy*, et lietien waor Johan Veenstra zo van hooft en een Stellingwarver tekst op *My Bonnie is over the ocean*. Abel Darwinkel, direkteur van de Schrieversronte, hul een kotte prissentaoisie over et ni'je boek. Hij leut zien dat d'r in et ni'je boek van Johan Veenstra vule verwijzings

zitten naor ere schrieveri'je en meziek. Et eerste exemplaor van et boek wodde anbeuden an Frits van der Vinne van boekhandel Zwikstra in Wolvege. Hij het deur de jaoren henne een protte Stellingwarver boeken verkocht. Nao 125 jaor hooft Zwikstra lichtkaans op te bestaon. De familie Van der Vinne stopt d'r in ieder geval mit. Lao'we hopen dat de boekhandel overneumen wodden kan deur iene die krek zovule liefde veur et boekevak het as Frits van der Vinne altied hadde! De verkoop van Naozoemerlaand gaot hadde. Wie nog een boek hebben wil, kan terechte bij de boekwinkel, de Schrieversronte of op www.stellingwarfs.nl

Et eerste exemplaor van et boek wodde anbeuden an Frits van der Vinne van boekhandel Zwikstra in Wolvege.

Ni'j Nedersaksisch symposium komt d'r an (no. 4): 'Kennisonwikkeling en -verbreiding van de Nedersaksische tael en literatuur'

Op zaoterdag 14 oktober die now ankomt, van 13.45 tot 17.00 ure, zal et vierde Nedersaksisch symposium hopen woden. Elkeniene mit een betien of een boel belangstelling wodt van hatte nuugd om d'r bij te wezen. Et pergramme zal ri'j en ofwisselend wezen. Zo zal d'r een canon van et Nedersaksisch prissenteeerd woden die richt is op et algemiene pebliek in Nederland. Behalven dat zullen verschillende lezings een antwoord geven op 'e vraoge wat warkers veur et Nedersaksisch, bestuuders van instellings en aandere die heur mit et Nedersaksisch doende hopen, toch op zien minst weten moeten van de Nedersaksische tael, de literatuur, de gebruuksmeugelikheden en et funktioneren in de maatschoppije.

Veur et pebliek uut de Stellingwarver wereld liekt me aenlik elke bi'jdrege an et symposium wel de muute van et volgen weerd. Zoas de canon van et Nedersaksisch die ik al nuumde, en zo ok de lezing over et oorspronkelike auteurschop van de Heliand. Minstens zo de muute weerd zal ok de prissentaoisie wezen van wark en persoonlikhied van de bekendste kenner uut et verleden van et Drents en de Drentse wereld, dat wil zeggen uut de tied van veur WO II, tot in de jaoren zestig. Wie dat west het is zonder twiefel dr. Jan Naarding. Naarding leefde van 1903 tot 1963. Hi'j het een hiel schoft mitwarker an et Nedersaksisch Instituut van de RUG west en was

daor niet allienig doende veur et Drents mar ok veur aander Nedersaksisch. Hi'j hadde ok in Stellingwarf wel wat bekendhied en d'r was zeker ok wardering veur him. Zoas bi'jglieks bliest uut een mooi lofdicht deur ien van oonze veurnaemste auteurs uut et verleden, Hendrik Jehannes Bergveld. Zie veur dat lofdicht die zien *Bergveld lest veur uut eigen wark*, blz. 168. Et wodde schreven naor anleiding van Naarding zien promotie in 1947. Naarding is hier bij omme wat brieder bekend woden, daenk ik, mit naeme deur zien artikel 'Stellingwerfse toponiemen' (1957), en ok wel, neem ik an, deur de haandelsuutgifte van zien proefschrift, *De Drenten en hun taal* (1948).

Et Nedersaksisch symposium wodt hopen in Kunstcafé Schurer, adres: Warenhuis Vanderveen, Koopmansplein 16, 9401 EL Assen ('Top Floor'). Je opgeven kuj' doen via de webstee https://www.vangorcum.nl/actueel-item/80-43_Nedersaksisch-symposium-4. De dielnemerskosten bin € 15,-

Dit is et pergramme (onder veurbehold van wiezigings)

13.45 – 14.00 Eupeningstoepsraoke deur de symposiumveurzitter, de heer Jurr van Dalen

14.00 – 14.15 Henk Nijkeuter en Chris Canter: **Nedersaksische Literatuur**. Wat moej'

beslist weten, en wat veur soort kennis moet echt veerder ontwikkeld wodden?

14.20 – 14.35 Redbad Veenbaas: **Bernlef, dichter van de Heliand? Nieuwe aanwijzingen.** Veenbaas warkt an een proefschrift over dit onderwerp. Disse lezing kan beschouwd wodden as een ansluting op et veurige symposium, doe d'r ni'je vertaelings van de Heliand prissentend wodden in et Sallaans (Jan Nijen Twilhaar) en in et Stellingwarfs (Henk Bloemhoff). Ok verscheen d'r doe een ni'je uutgifte van de Heliand in de oorspronkelike, Ooldsaksische tekst, verzorgd deur en mit uutleg van dr. Timothy Sodmann. In juni 2023 is d'r ok nog een ni'je vertaeling in et Nederlaans verschenen, van de haand van Jan Nijen Twilhaar.

14.40 – 14.55 Jan Nijen Twilhaar en Henk Bloemhoff: **Nedersaksische Taalkunde.** Wat moej' beslist weten over de klaanken, woordvorms, zinsbouw en standerdisering, en wat veur kennis moet echt veerder ontwikkeld wodden?

15.00 – 15.15 Arjan Sterken en Harrie Scholtmeijer: **Nedersaksische Volksverhalen en talige volkscultuur in woordenboeken.** Wat moej' zeker weten van de Nedersaksische volkskultuur, in et biezonder van de volksverhaelen? En van de (taelige) volkskultuur zoaj' die in streektaelwoordeboeken vienen kunnen?

15.15 – 15.35 uur Theepauze

15.35 – 16.05 uur Roeland van Hout: **Sociolinguïstiek van Nedersaksisch en Limburgs.** Uut wat veur onderwarpen moet de basiskennis van de Nedersaksische en Limburgse taelsociologie bestaon, en wat moet d'r mit de rikkemedaosies van de Expertkommissie Europees Haandvest gebeuren?

16.05 – 16.25 uur Romy Dekker interviewt Annet Westerdijk, bestuursveurzitter van de Overiesselakademie, en een vertegenwoordiger van iene van de regionaole omdroepen. Zoks op basis van de vraoge: **hoe kan het Nedersaksisch veerder versterkt wodden?** Ien en aander ok in et locht van de laeste rapportage deur de Expertkommissie Europees Haandvest.

16.25 – 16.40 Philomène Bloemhoff prissentend de **Canon van het Nedersaksisch.** Waj' in dit laand toch echt over et Nedersaksisch weten moeten...

16.40 – 17.00 Lezing mit prissentaoisie deur Henk Nijkeuter over: **"De blui van 't leeven is maor zo kört van tied". Leven en werk van Jan Naarding (1903-1963) in een biografische schets en zijn verzamelde gedichten; voorzien van vertaling en tekstkritisch commentaar. Met een bibliografie van nagenoeg al zijn publicaties.**

17.00: Ofsluting deur symposiumveurzitter Jurr van Dalen

Organiserende personen en heur instansies bin Sonja Geurts (Keuninklike Van Gorcum), Henk Nijkeuter (Stichting Sasland) en Henk Bloemhoff (Stichting Sasland).

In verbaand mit de catering wo'n belangstellenden vraogd om heur veur 9 oktober op te geven.

Veur praktische vraogen kuj' je richten tot Esther Langelo, mitwarker Publiciteit bij Uutgeverijje Keuninklike Van Gorcum, mailadres: e.langelo@vangorcum.nl. Veur inhooldelike vraogen kuj' je in verbiening stellen mit Henk Bloemhoff, mailadres henkbloemhoff@yahoo.com.

De kri'je en Judas

Lestdaegs zat d'r iene op 'e straote doe'k an fietsen kwam: een zwatte kri'je. Prachtig in 'e veren was ie. Wiels ik dichterbij kwam keek ie mij an mit een holing van "ie moe'n niet daenken da'k veur jow an 'e kaante gao". De zonne beschiende de pikzwatte veren die daordeur een mement alderhaande kleuren leken te hebben. Dat duurde tot et him of heur, man en vrouw kri'je zien d'r etzelde uut, beter leek en vlieg vot. Bewonderende keek ik de kri'je nao doe die over et laand zweefde en een stok veerderop daelestreek. Inienend mos ik weer daenken an die aovend op 'e kermis in Oosterwoolde en et verraad dat ik eerder die dag pleegd hadde.

"Ze hebben Gerrit dood scheuten!" Goelende kwam ik thuis de kaemer in wiels ik die woorden uutraosde. Et aende lopen van et kermisterrein naor huus toe ha'k mien traonen bedwingen kund, mar in de vertrouwde omgeving van thuis lokte me dat niet meer. Mien heit en mien mem keken me slim schrokken an. "Dood scheuten? Gerrit? Jow schoelekammeraad?", vreug mien mem. Ze keek me daorbij mit een wit vottrokken gezicht an. "Hoe is dat gebeurd dan? Op 'e kermis? Bij de schiettentente?" "Nee!", zee'k nog de hieltied goelende. "Niet die Gerrit. Gerrit mien kri'je is doodscheuten!" "Och, gelukkig mar!", zee ze, "ik schrok al!" Intied was ik heur om 'e nekke valen waor d'r, ondaanks heur oplochting ok plak was veur troost.

Ik zal een jaor of tiene west wezen doe'k Gerrit kreeg. Now ja, kriegten. A'k eerlik bin was et gien kriegten mar eerder ontvoeren. Mien kammeraden en ik hadden him gewoon ontvoerd. En niet alliend him, mar ok zien breurties en zussies. Ontvoerd uut et nust waorin ze geboren weren. Et nust bouwd bovenin een oolde iekenboom. Et nust dawwe al weken in 'e smiezen hullen omreden we niet wullen dat de jonge kri'jen die d'rin zatten uutvliegen zollen. Nee, tam wullen we die maeken.

Veur mij zol dat niet de eerste keer wezen: een peer jaor d'rveur ha'k al een tam kauwgien had. Et nust waorin die zat, zat in 'e wege bij een verbouw en was deur bouwvakkers mit jongen en al uut een schostien kieperd. Et aarme biest kon krekt genug fladderen om niet dood te valen.

Van schoele onderwegens naor huus vun ik him liggend an 'e kaante van de diek. As ienigste overlevende en in de soeze van de smak. Onofscheidelik weren we de tied doe'k him hadde. Gong ik lopende argens henne dat zat et op mien schoolder. Gong ik fietsende dan zat et op et stuur. Omtrent een weke of drie of viere duurde oonze vrundschoep, doe lag et op een morgen dood in zien hokkien.

Wat ik zeker wus, doe we him ontvoerden, was dat Gerrit oolder wodden zol as et kauwgien dat him veurgaon was. En dat gebeurde ok, hij gruude as kool mit hulpe van et toeval. Dat toeval hiette van Sjonny. Sjonny was et hontien van oonze burenen. Burenen waor ik as kiend mien hiele jonge leven naost woonde en mit wie'k opgruude. Die ik "pappe" en "mamme" nuumde, wat mit een "mem" en "heit" thuis ok best kons. Niks verwarrend. Die naost Sjonny ok knienen, kiepen en knarries hadden en waor veur Gerrit de kri'je as uutvanhuzer plak was doe wij mit oons gezin ofzetten veur de jaorlikse vekaansie naor Terschelling.

As uutvanhuzer ontdekte Gerrit daor de honnebrokken van Sjonny, mar van dielen was gien spraoke: as Gerrit at bleef Sjonny uut de buurt. Weer thuus van Terschelling mos d'r eerst een pak honnebrokken kocht wodden. Rammelen mit een pak honnebrokken bleek de ienigste maniere om Gerrit te lokken.

Intied was ie een maond of vieve oold en de hieltied meer verwilderd en bertaol. Hij raekte in zien bongeljaoren. Omme vliegend in de buurt zorgde hij de hieltied vaeker veur overlast. Et buurjoonkien dat op et hiem achter een hekke de wiede wereld van de Meuteveldweg in keek, wodde vlot van de koekies ofhulpen die hij mitkregen hadde. Sleutelend an 'e brommer raekte pappe de steeksleutels kwiet die niet neudig en even an 'e kaante legd weren. Spoorloos!

Zelf mos ik mien sokken die as in 'e was zatten bij de achterburen van et dak ofhaelen. Ok "vermaekte" Gerrit him mit et laoten schrikken van willekeurige veurbij'gangers deur leeg over heur henne te vliegen en op heur heufd te pikken. Wat mennig iene slim schrikken dee.

De roep uut de buurt om mien kammeraod vot te doen klonk de hieltied luder en wat kuj' daor as joongien van tiene an doen? Niks! Uutaenliks leek et me et beste him naor de vuilnisbulte op, doe nog, Leegduurswoold te brengen. De gedaachte dat in de koppel krijen die daor huusde d'r grif ok ni'je kammeraoden en kammeraodskes veur Gerrit zitten zollen, gaf de deurslag. Grif niet die iene zulveren gulden die'k, as anvietering veur et nemen van mien muulike besluit, kregen hadde van iene uut 'e buurt.

Zo gon'k die zaoterdagmorgen op 'e fietse onderwegens naor Leegduurswoold naor de vuilnisbulte. Onder de snelbienders van de fiets ha'k een botterdeuze van Blueband. Dao rin zat mien kammeraod Gerrit. Doe'k de deuze onder de snelbienders vothaelde heurde en vuulde ik him al tekeer gaon in de deuze. Kwaod over hoe'k et in de hassens haelde him dat aende fietsen op te sluten in et duuster van de botterdeuze. Dat d'r gien laand mit him te bezeilen was was me dudelik. Et leek me dan ok et beste him drekt mar los te laoten.

Een peer tellen naoda'k dat daon hadde kon'k him al niet meer weeromme vienen in de koppel boven et stort in mekeer omme vliegende krijen, aksters en ere voegels. Mit et oge op ni'je kammeraoden en kammeraodskes zag d'r in alle geval hoopvol uut. Mit een verdrietig gevuul van "et kon niet anders" zette ik op huus an en aovens naor de kermis. In 'e buse ha'k mien beloning: de zulveren gulden die ak kregen hadde. Veurda'k daorvan ok mar iene cent uutgeven hadde heurde ik van et wrede ni'js van Gerrit zien dood. Dood scheuten deur een plaetselike jaeger omreden hij agressief was en kien-der lastig vul.

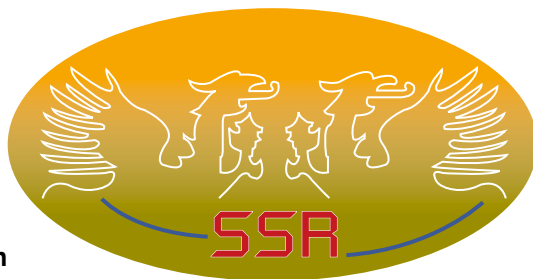
Op schoele bij kattedesaosie hadde doomnee oons et verhael verteld van Judas die zien kammeraod Jiezus verraden hadde veur dattig zilverlingen. Now, ik vuulde mezels vule dieper zonken! As mislokke Judas dee'k et veur mar iene zilverling. Weerd twie keer in de botsauto's en iene sukerspinne?

Ik wus et niet en et kon me gieniene klap schelen ok. Onderwegens van de kermis naor huus he'k die rotgulden votsmeten. Zo veer a'k kon. Mit de jaoren vergeet ik de hieltied vaeker dingen, mar a'k een zwatte kri'je zie, gaon de gedaachten vaeks weer even naor Gerrit en komt ok dat Judasgevuul weer even weeromme.

Abonnement

De Ovend komt zes keer in et jaor uut.
Een abonnement kost 20 euro en wodt
automatisch ofschreven. **Heb ie zels al een
abonnement mar vien ie et mooi om iene een
abonnement op De Ovend te geven?** Dat kan vanzels!

Dit abonnement hoolt nao een jaor weer op,
allienig as de ontvanger - van et kedo-abonnement angeft dat hi'j of zij abonnee blieden
wil, lopt et deur. Et anvroagen van een abonnement kan deur et invullen van onderstaond
formelien: Dizze bon kuj' in een envelop doen en opsturen an:

Stellingwarver Schrieversronte, Willinge Prinsstraat 10, 8421 PE Oldeberkoop

- Ja! Ik neem een abonnement op De Ovend.
 Ik geef een abonnement op De Ovend kedo.

Aachternaeme:

Veurlatters:

Huusnummer: Toevoeging:

Postkode:

Woonplaetse

Tillefoon: Emailadresse:

Ik machtig de Schrieversronte om et abonnements-
geld of te schrieven van mien baankrekening: IBAN:

Daotum: Haandtekening:

Ik geef een abonnement op De Ovend kedo. (As et van toepassing is)

Aachternaeme:

Veurlatters:

Huusnummer: Toevoeging:

Postkode:

Woonplaetse

Tillefoon: Emailadresse:

'Ik heb goed
inzicht in mijn
financiële situatie'

UW BEDRIJF OOK IN ACCONDITIE?

- ✓ Adequate bedrijfsvoering
- ✓ Gedegen administratieve organisatie
- ✓ Gezonde financiële huishouding

- 📊 accountancy
- 🕒 belastingadvies
- 📈 strategisch advies
- 🛡️ accountantscontrole
- ⚖️ juridisch advies
- 👤 werkgeversservice

